



Deliverable D3.1: Raportti Metsähallituksen toteuttaman kalastuksenvalvonnan vaikuttavuudesta Saimaan kalastusrajoitusalueella 2021-25

Jari Ilmonen

11.12.2025

Sisällys

Abstract	3
1. Johdanto	4
2. Aineisto ja menetelmät.....	5
3. Tulokset	8
4. Johtopäätökset ja suositukset	9

Abstract

Report on the efficacy of the local surveillance 2021-25: Metsähallitus has monitored for obedience of the fishing restrictions for conservation of the Saimaa ringed seal during Our Saimaa Seal LIFE project 2021-25. Systematically collected monitoring data by previous efforts are available since 2012. Mortality data for the Saimaa ringed seal has been collected since the 1970's and bycatch by fishing devices is the most common known cause of death, gill nets being by far the most dangerous device. In total 29 Saimaa ringed seals have been recorded as bycatch during the project years 2021-25, and 23 of these have died in gill nets. Monitoring for the fishing restrictions is a very important conservation measure for the species. Metsähallitus is currently the only organisation authorised to monitor the whole Saimaa ringed seal breeding area, and is obliged to do so by the national Saimaa ringed seal conservation strategy. Monitoring by Metsähallitus is also perceived necessary by the local fisheries authorities and water owners. Based on monitoring data, it seems that gill net fishing is declining, and fyke net fishing is becoming more popular among professional fishers. The proportion of non-safe, illegal smaller fish traps is decreasing among laymen and only a few per cent of the checked traps do not fulfill the criteria for seal-safe devices. This is probably due to both visible control and education. The wardens have discussed about the restrictions with 270 citizens during the monitoring events. Based on the results, conclusions on the monitoring are that 1) monitoring by Metsähallitus over the entire range of the Saimaa ringed seal is imperative and effective, 2) cooperation between Metsähallitus, regional fisheries authorities and local water owners need to be enhanced, 3) joint monitoring campaigns among the parties mentioned above need to be arranged yearly, and 4) systematic monitoring and recording of the measures taken in a manner comparable to the way done in this project is necessary for assessing the effectiveness of the monitoring in the long term.

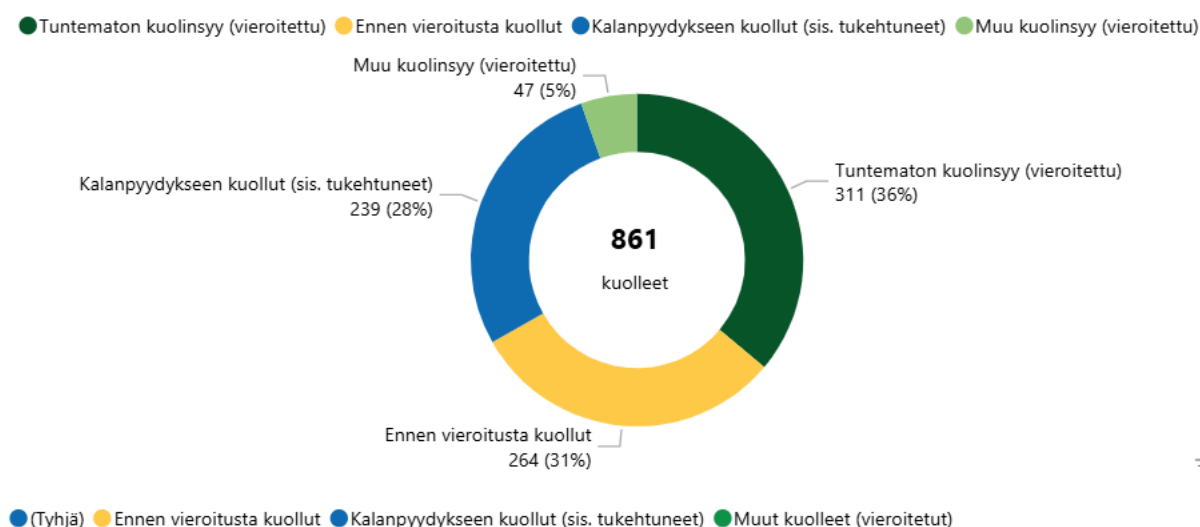
The project has received funding from the LIFE Programme of the European Union. The material reflects the views by the authors, and the European Commission or the CINEA is not responsible for any use that may be made of the information it contains.

Hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemystä, eikä Euroopan komissio tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

1. Johdanto

Metsähallitus on toteuttanut Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hankkeessa kalastusvalvontaa Saimaan kalastusrajoitusalueella ennen kaikkea saimaannorppaan liittyvien kalastusrajoitusten valvomiseksi vuosina 2021–25. Hankkeessa pyrittiin lisäksi turvaamaan saimaannorpan kannan kasvua mm. parantamalla pesimäolosuhteita (apukinosten kolaus, keinopesät) sekä kehittämällä norppaturvallisista pyydyksiä ja lisäämällä niiden käyttöä valistamalla (<https://www.metsa.fi/projekti/yhteinen-norppamme-life/>).

Kuolleisuustietoja on kerätty 1970-luvulta lähtien ja pyydyskuolleisuus on suurin yksittäinen tunnettu norppien kuolinsyy (kuva 1). Pyydyskuolleisuudesta valtaosan (n. 90 %) aiheuttaa verkot. Pyydyksiin kuolee erityisesti nuoria yksilöitä. Muita kuolinsyitä ovat mm. suolen- tai vatsalaukun kiertymä, veneen törmäys ja syöpä. Saimaannorpan jäämisestä pyydykseen on pyydyksen haltijan ilmoitettava viipymättä Metsähallitukselle (Kalastuslaki 62 §). Kaikki pyydyskuolleet eivät kuitenkaan tule kannanseurannan tietoon ja suurin osa muista kuolleista tulee tiedoksi yleisöilmoitusten kautta. Esimerkiksi vuonna 2025 Metsähallitukselle ilmoitettujen yhteensä 9 pyydykseen kuolleen norpan lisäksi kaksi pyydyskuollutta saatiin tietoon yleisöhavaintojen perusteella.



Kuva 1. Kuvaajassa vuosilta 1977-2024 on kuolleena löydettyjen saimaannorppien kuolinsyyt ja prosenttiosuudet jaoteltuna neljään ryhmään. Lähde: <https://www.metsa.fi/suojelu-ja-hoito/lajien-suojelu/saimaannorppa/norppatilanne/> 1.11.2025.

Kalastusrajoitukset ja niiden valvonta on erittäin merkittävä saimaannorpan suojelutoimi. Kalastuslain mukaan kalatalousalue on velvollinen järjestämään kalastusvalvontaa. Lisäksi vesialueiden omistajat, käytännössä osakaskunnat ovat oikeutettuja asettamaan valvojia omille vesialueilleen. Osakaskuntien aktiivisuus valvonnan järjestäjinä vaihtelee alueittain, mutta verkostoitumalla valvonta voidaan suunnata tehokkaalla tavalla ja vaihtaa kokemuksia valvojien kesken. Metsähallitus on ainut toimija, joka pystyy tällä hetkellä

järjestämään valvontaa systemaattisesti koko kalastusrajoitusalueella. Saimaan kalastusrajoitusten osalta valvonnan vastuita on kirjattu Metsähallitukselle Saimaannorpan suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma [-julkaisussa](#) sekä Saimaannorppa ja kalastus -ryhmän [raportissa](#), johon rajoitusasetus perustuu:

- Lisätään kalastuksen valvonnan kausivalvontaa Metsähallituksessa alueellisesti ja pidennetään ajallisesti.
- Metsähallituksen, kalastusalueiden ja osakaskuntien omavalvonta on jatkossakin perusta valvonnalle. Lisäksi tarvitaan viranomaisen sitoutuneisuutta, koska viranomaisvalvonta on usein vaikuttavuudeltaan tehokkaampaa kuin omavalvonta.

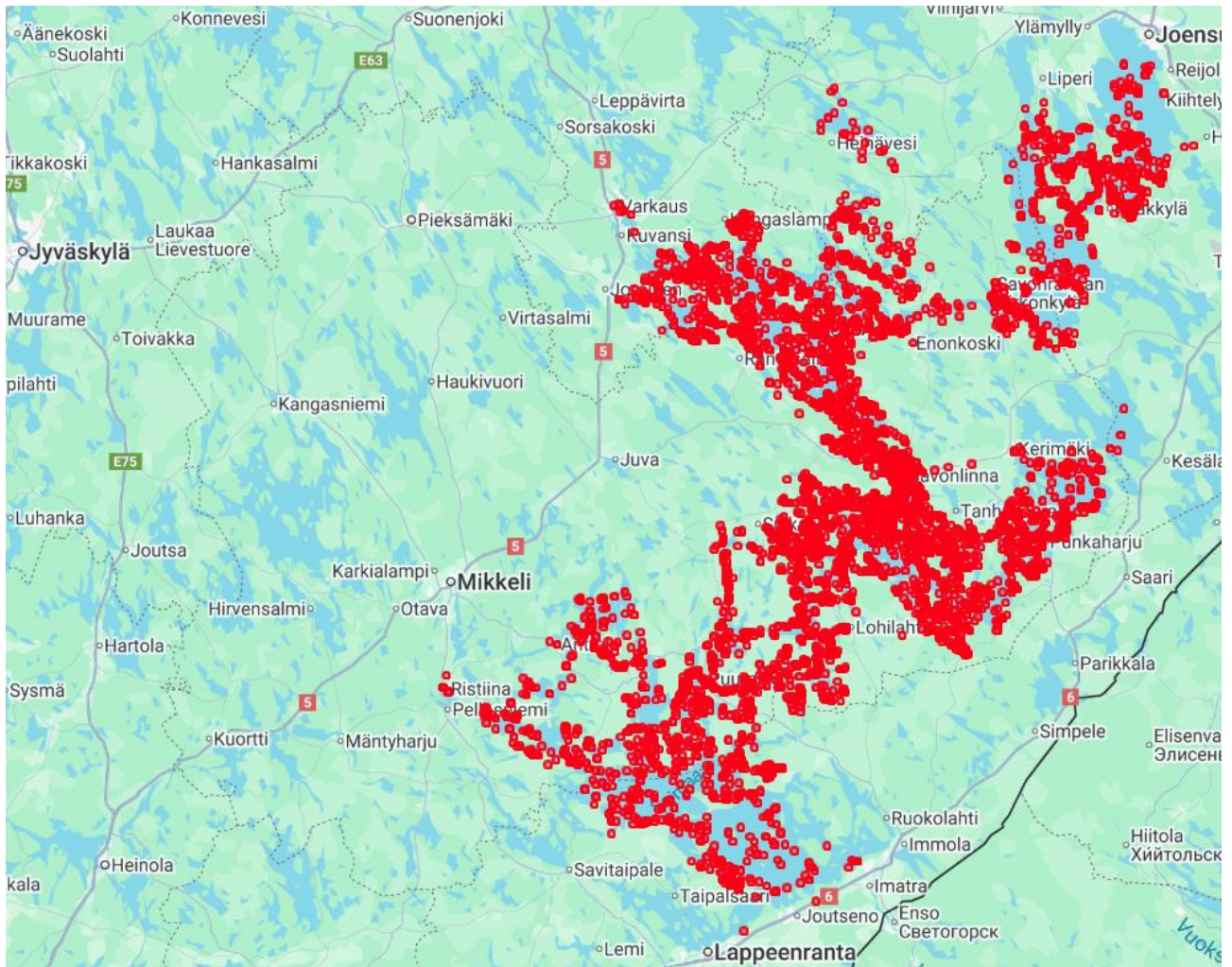
Metsähallituksen toteuttamasta valvonnasta on [raportoitu](#) vuosittain 2021–25. Tässä raportissa arvioidaan kalastuksenvallvonnan ja siihen liittyvän yhteistyön vaikuttavuutta koko hankkeen ajalta ja esitetään suosituksia valvonnan kehittämiseksi.

2. Aineisto ja menetelmät

Metsähallitus on toteuttanut jo vuosien ajan kalastuksenvallvontaa Saimaalla. Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hankkeen aikana valvontaa toteutettiin systemaattisesti aktiivisempien vapaa-ajankalastuskuukausien aikana vuosittain palkattujen kausivalvojen avulla (taulukko 1). Lisäksi hankkeessa työskenteli kokoaikainen erätarkastaja vuosina 2021–23. Kokoaikaisen erätarkastajan avulla pyrittiin parantamaan valvontatyön jatkuvuutta ja systemaattisuutta sekä laajentamaan valvontaa sesonkikuukausien ulkopuolelle.

Kausivalvontaa suoritettiin kaikilla yhdeksällä norppa-asetuksen mukaisella kalatalousalueella (kuva 2). Valvontaa toteutettiin pääsääntöisesti veneellä 2–3 hengen valvontatiiminä. Valvontatapahtumat kirjattiin Pirkanmaan kalatalouskeskuksen ylläpitämällä kalastuksenvallvontatyökalulla ([kalastuksenvallvoja.fi](#)). Oman valvonnan lisäksi järjestettiin vuosittain yhteisvallvontatapahtumia kalatalousalueiden ja osakaskuntien kanssa eri puolilla Saimaata. Yhteisvallvontatapahtumien tavoitteena oli verkostoitua ja yhtenäistää vallvontakäytäntöjä. Yhteisvallvontatapahtumiin osallistui kunakin vuonna yhteensä 30–40 henkilöä eri kalatalousalueilta ja osakaskunnista.

Valvontatapahtumien ja -raporttien lisäksi tässä raportissa on hyödynnetty haastatteluja, joita on tehty Pohjois-Savon ELY-keskuksen, Etelä-Savon kalatalouskeskuksen sekä kalastusrajoitusalueen kalatalousalueiden avainhenkilöille marraskuussa 2025.



Kuva 2. Metsähallituksen kalastuksenvalvojien ja erätarkastajien kirjaamat kalastuksenvalvontatapahtumat Saimaan kalastusrajoitusasetuksen saimaannorppaan liittyvällä kalastusrajoitusalueella ajalta 1.1.2021-30.9.2025.

Taulukko 1. Koko vuoden kattava tilasto Metsähallituksen tekemästä kalastuksen valvonnasta Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hankkeen ajalta.

Vuosi	2021	2022	2023	2024	2025
Valvontakuukaudet	5–11	3–11	1–10	5–8	5–9
Valvontatunnit yht.	834	1386	1858	1213	1734
Valvontapäivät yht.	53	65	67	62	49
Valvontatapahtumat yht.	885	1414	1040	1337	1012
Tarkastetut katiskat	1089	1436	1020	1174	430
Väljänieluiset katiskat	64	48	24	5	13
Tarkastetut rysät	46	104	48	99	103
Väljänieluiset rysät	1	0	0	0	0
Tarkastetut merrat	223	280	21	260	978
Väljänieluiset merrat	1	0	0	0	1
Tarkastetut verkkoyksiköt (a30m)	181	256	158	114	63
Verkkojota kieltoaikana	7	1	1	5	0
Yhteystiedot puuttuvat	209	263	140	125	58
Rikosilmoitus	25	10	16	1	25
Suullinen huomautus	82	87	41	23	37
Talteenotetut kalastusvälineet	51	52	62	30	3

Taulukko 2. Metsähallituksen toteuttaman valvonnan suoritteet vuodesta 2012 alkaen toukokuun alusta heinäkuun loppuun. Vuoden 2025 koko kauden (12.5.-30.9) suoritteet suluissa.

Vuosi	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tarkastetut katiskat	335	381	392	649	507	533	1179	956	1350	1043	1376	1008	1128	368 (430)
Väljänieluiset katiskat	104	57	76	28	89	52	87	73	184	63	45	24	4	13 (13)
Väljänieluiset katiskat %	31	15	19	4	18	10	7	8	14	6	3	2	0	4 (3)
Tarkastetut rysät				1	3	11	24	25	27	46	101	47	81	70 (103)
Väljänieluiset rysät							2			1	0	0	0	0 (0)
Tarkastetut merrat					110	79	65		91	75	107	2	32	129 (978)
Väljänieluiset merrat					0	0	3		2	1	0	0	0	20 (20)
Tarkastetut verkkoyksiköt (a30m)				13	157	165	152	145	104	124	169	63	78	25 (63)
Verkkojota kieltoaikana			6	4	5	8	2	1	12	7	2	4	3	0 (0)
Yhteystiedot puuttuvat	147	117	178	89	141	133	190	267	345	194	235	125	113	43 (58)
Rikosilmoitus				5	0	10	3	9	51	25	8	12	1	17 (25)
Suullinen huomautus				7	10	12	15	46	73	76	69	38	22	25 (37)
Talteen otetut kalastusvälineet				13	0	33	26	11	106	51	39	51	29	3 (3)

3. Tulokset

Valvontaa toteutettiin eri hankevuosina 2021–25 hiukan vaihtelevalla panostuksella (taulukko 1). Hankkeen aikana vuosina 2021–23 valvontaa tehtiin lähes vuoden ympäri, kun käytettävissä oli erätarkastaja (taulukko 1). Vuosina 2025–25 valvontaa tehtiin pelkästään kausivalvontana sulan veden aikaan. Valvontatuntien ja -tapahtumien määrä oli kuitenkin hankkeen kunnolla käynnistyttyä vuosina 2022–25 samassa mittakaavassa. Vuonna 2025 panostettiin aiempia vuosia enemmän vapakalastukseen ja rapumertoihin, ja tarkastettujen katiskojen määrä jäi aiempia vuosia pienemmäksi.

Sekä hankkeen aikana että pidemmällä aikavälillä (2012–25, taulukko 2) tarkastellen näyttää siltä, että asetuksenvastaisten katiskojen määrä ja osuus on vähenemässä, eli valvonta ja valistus toimii. Verkkokalastus on laskussa, ja rysäpyynti puolestaan yleistymässä. Vuosittain tavataan asetuksenvastaisia verkkoja, mutta määrä on melko vähäinen. Toisaalta verkot ovat norpille vaarallisin pyydystyyppi, ja kuolleita norppia löytyy sekä laillisista että laittomista verkoista vuosittain useita. Asetuksenvastaisiin katiskoihin tai mertoihin on kuollut vain muutamia norppia hankkeen aikana, verkkoihin selvästi enemmän (taulukko 3). Vuonna 2025 pyydyskuolleina todettujen lisäksi kaksi kuolleenä löydettyä norppaa todettiin ruumiinavauksessa tukehtuneiksi. Ikävä havainto on, että ammattikalastuskäytössä oleviin, yleisesti asetuksen mukaisena pidettyihin rysiin on kuollut neljä norppaa vuosina 2023–25. Näistä kaksi on löydetty kalapesästä, eli ne ovat päässeet estokalterin läpi ja kaksi on sotkeutunut löysiin havaksiin.

Taulukko 3. Vuosina 2021–25 havaitut pyydyskuolleet norpat pyydyslajeittain.

Vuosi	Katiska	Rysä	Verkko	Yhteensä
2021			2	2
2022	1		3	4
2023		1	7	8
2024		1	5	6
2025	1	2	6	9
Yhteensä	2	4	23	29

Metsähallituksen valvojien mukaan rikkeet pyydyskalastuksessa johtuvat useimmiten tietämättömyydestä, ja suullinen palaute on yleensä otettu hyvin vastaan. Valvojat ovat keskustelleet valvontatilaston mukaan yhteensä 270 kansalaisen kanssa. Löysänieluisia katiskoja on kehoitettu korjaamaan tai korjattu paikan päällä nippusiteillä, jos omistajaa ei ole tavoitettu. Pyydysten takavarikoihin on yleensä päädytty tilanteissa, missä omistajaa ei ole tavoitettu tai yhteystiedot puuttuvat ja pyydys on selvästi asetuksenvastainen eikä ole paikan päällä korjattavissa norppaturvalliseksi.

Metsähallituksen valvojien havainnot muiden valvonnasta olivat hyvin vähäisiä, muiden jättämiä tarkastusmerkkejä löytyi vuosittain vain muutamia. Muusta valvonnasta ei myöskään kerätä kenenkään toimesta tilastoja, joten valvonnan mittakaava muuten kuin Metsähallituksen osalta jää tuntemattomaksi. Yhteisvalvontatapahtumia toteutettiin kuitenkin vuosittain eri puolilla Saimaan kalastusrajoitusalueita yhteistyössä kalatalouskeskuksen ja -alueiden kanssa ja haastatteluin saadun palautteen perusteella valvonnasta kokonaisuudessaan voidaan päätellä seuraavaa:

- Kalatalousalueet toteuttavat kalastuksenvalvontaa osin ostopalveluina kalatalouskeskukselta tai yksityisiltä toimijoilta. Lisäksi valvontaa tehdään osakaskuntien valtuutettujen valvojien toimesta yleensä kulukorvauksia vastaan.
- Alueiden valvojat ovat verkostoituneet ja viestivät havainnoista keskenään, tarpeen tullen ollaan yhteydessä Metsähallitukseen.
- Pohjois-Savon ELY-keskus, Etelä-Savon kalatalouskeskus ja kaikki kalatalousalueet yhtä lukuun ottamatta pitivät Metsähallituksen toteuttamaa koko alueen kalastuksenvalvontaa tarpeellisenä ja sille toivottiin jatkoa.
- Yhteisvalvontatapahtumia pidettiin hyvinä verkostoitumisen edistämiseksi ja käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Etelä-Saimaalta toivottiin Metsähallitukselta näkyvämpää läsnäoloa.
- Toivottiin myös suurempaa panostusta Saimaan uhanalaisten kalojen valvontaan ja sellaiseen kalastukseen, mikä kohdistuu niiden pyyntiin (vetouistelu, jokialueet ja rauhoitusalueiden valvonta).
- Ylipäätään yhteistoimintaa ja verkostoitumista kalatalousalueiden ja suurten osakaskuntien kanssa toivottiin kehitettävän nykyistä tiiviimmäksi.

4. Johtopäätökset ja suositukset

1. Metsähallituksen tekemä näkyvä kalastuksenvalvonta koko Saimaan kalastusrajoitusalueella on saimaannorpan suojelun kannalta välttämätöntä ja tuottaa pitkällä aikavälillä tuloksia. Myös muu vastaava ammattimainen, koko alueen kattava ja riittävän aktiivinen valvonta voisi olla toimiva ratkaisu, jos valvontaa kehitetään tähän suuntaan.
2. Yhteistyötä kalatalouskeskusten, kalatalousalueiden ja suurten osakaskuntien kanssa on syytä tiivistää.
3. Yhteisvalvontatapahtumia järjestetään vuosittain verkostoitumisen edistämiseksi ja käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi.
4. Systemaattinen valvontatapahtumien kirjaaminen Metsähallituksen valvonnan suoritteista tässä hankkeessa toteutettua tapaa vertailukelpoisesti noudattaen on tarpeen, jotta kalastustapojen ja asetuksen noudattamisen muutoksia voidaan seurata.

.....